

4.11.2020

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle

Aihe: Hallituksen esitys 146/2020 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Teema: Pääluokka 32 - Matkailun tilannekatsaus ja matkailun edistäminen erityisesti liittyen vuoden 2021 valtion talousarvioehdotukseen

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry lausuu otsikkoasiasta seuraavan.

Matkailun tilannekatsaus

Matkailuala ja sen työntekijät ovat syvässä taloudellisessa kriisissä. Vuonna 2019 Suomen matkailun kokonaiskysynnän arvo oli 16,1 miljardia euroa, mutta kuluvana vuonna kysyntä romahtaa arvioiden mukaan noin 9 miljardiin euroon. Alan palvelujen heikko kysyntä jatkuu ainakin ensi kesään, todennäköisesti ensi syksyyn asti. Tilanne pahenee koronapandemian pitkittyessä. Tammi- ja helmikuu ovat toimialan heikoimmat kuukaudet, mikä tulee näkymään yritysten konkurssina ja lopettamisina. Toimialan yritysten toipuminen ennen koronaa vallinneeseen taloudelliseen tilanteeseen kestää 5–10 vuotta.

Toimialan työntekijöistä iso osa on kokonaan tai osittain lomautettuina. Lomautukset alkavat muuttumaan irtisanomisiksi. Vailla työtä ovat lomautettujen ja irtisanottujen työntekijöiden lisäksi vuokratyöntekijät lähes kokonaisuudessaan. Myös määräaikaista työsopimuksia tehdään varovasti. Tarvittaessa töihin kutsuttavat työntekijät saavat vain niukasti työtunteja. Kymmenet tuhannet toimialan työntekijät ovat vailla työtä, ja heidän määränsä kasvaa talven ja kevään tulon myötä.

Työntekijöiden tilanne on erittäin huolestuttava. Palvelualojen ammattiliitto PAMin kevättä ja kesää 2020 koskevan kyselyn mukaan 56 prosenttia työntekijöistä on joutunut tinkimään ruoan laadusta ja määrästä, 26 prosenttia lääkäriissä käynneistä ja 22 prosenttia lääkkeiden hankinnasta. Moni elää toimeentulotuen ja pikavippien varassa. Useat toimialan työntekijöistä ovat nuoria eikä heillä ole taloudellisia puskureita. Esimerkiksi palveluvaltaisessa Helsingin kaupungissa alle 25-vuotiaiden työttömyys oli elokuussa 2020

kaksinkertainen edellisen vuoden elokuuhun verrattuna. Työntekijöiden taloudelliset ja henkiset ongelmat kasvavat edelleen talven ja kevään myötä.

Matkailu- ja ravintola-alan ongelmat näkyvät hyvin negatiivisesti erityisesti palveluvaltaisissa Pohjois-Suomen kunnissa, Helsingissä ja lentoliikenteestä riippuvaisessa Vantaalla. Toimialan palvelujen heikko kysyntä heijastuu myös muun muassa kiinteistöpalvelualaan, vuokranantajiin, liikenneyrittäjiin ja rakennusalaan.

Osa palvelujen kysynnän vähenemisestä aiheutuu siitä, että koronavirus vähentää matkailua. Erittäin suuri merkitys on myös eduskunnan, valtioneuvoston ja viranomaisten tekemillä rajoitustoimilla ja suosituksilla. Suomen matkustusrajoitukset ovat EU:n kireimmät. Matkailuala on kehittänyt terveysturvallisia malleja siitä, miten ulkomailta voitaisiin matkustaa Suomeen. Valitettavasti valtioneuvoston päätöksenteko kestää kohtuuttoman kauan.

Koronakriisi ja eduskunnan päättämät matkustusrajoitukset ovat iskeneet rajusti Finnairin. Suomessa on EU:n tiukimmat matkustusrajoitukset, vaikka olemme EU:n syrjäisin kolkka, johon ulkomaalaiset matkailijat venäläisiä lukuun ottamatta tulevat pääosin lentämällä. Finnair pystyy lentämään vain 10–15 prosenttia normaaliajan lennoista. Finnairin ansiosta Suomesta on kokoaan paremmat yhteydet ulkomaille. Finnair on matkailualan yrityksille strateginen kumppani, jota ilman matkailualan yritykset eivät voi menestyä. Finnair on arvioinut, että lentoverkoston palautuminen ennalleen kestää 2–3 vuotta siitä, kun matkustusrajoitukset poistuvat.

Matkailuala ei voi selvitä ilman ulkomailta Suomeen tulevaa matkailua. Ulkomaalaisten osuus matkailutulosta on 30 prosenttia. Ulkomaan matkailijat ovat erityisen tärkeitä pääkaupunkiseudulle ja Pohjois-Suomelle. Venäläisillä matkailijoilla on suuri merkitys etenkin Kaakkois- ja Itä-Suomen matkailuyrityksille. Esimerkiksi Helsingin hotelliyöpymisistä 52 prosenttia on ulkomaalaisten yöpymisiä ja monissa Pohjois-Suomen matkakohdeissa yli 50 prosenttia. Koronasta huolimatta ulkomailta Suomeen suuntautuvalla matkailulla on kysyntää. Suomi on puhtauden, ruuhkattomuuden ja korkean hygienian mallimaita maailmassa. Myös henkilökunnan osaaminen hygieniasioissa ja terveysturvalliseen matkailuun liittyvissä asioissa on korkea.

Kotimaan matkailijat pitävät osaa matkailualan yrityksiä pystyessä tulevan talvikauden edellyttäen, ettei rajoitustoimilla estetä niiden toimintaa. Se ei kuitenkaan riitä korvaamaan ulkomaalaisten matkailijoiden puuttumista. Kaikkein vaikeimmassa tilanteessa ovat ne matkailualan yritykset, jotka ovat kehittäneet erittäin korkeatasoisia matkailupalveluja, joista ulkomaalaiset ovat valmiita maksamaan paljon, mutta suomalaiset eivät. Tällaisia yrityksiä ovat muun muassa yksilölliset, pitkälle vietyyn asiakkaiden henkilökohtaiseen palveluun panostavat hotellit ja muut majoitusyritykset sekä koira-, poro- ja moottorikelkkasafareita järjestävät yritykset ja tilaus- ja fine diningravintolat, jotka valmistavat paikallisista raaka-aineista korkeatasoisia makuelämyksiä ulkomaalaisille asiakkaille.

Myös kokoontumisrajoitukset aiheuttavat Suomen matkailualalle suuria tappioita. Kansainväliset ja kotimaiset kokoukset, varsinkin suuremmat kokoukset, konferenssit ja messut, on peruutettu. Kongressikeskukset ja messut eivät ole missään vaiheessa päässeet osoittamaan, että ne pystyvät järjestämään turvallisia tapahtumia. Tiukat kokoontumisrajoitukset ovat estäneet sen.

Suomi on tukenut vaikeuksissa olevia matkailu- ja ravintola-alan yrityksiä muita Pohjoismaita vähemmän, mikä heikentää yritystemme kansainvälistä kilpailukykyä. Esimerkiksi Ruotsissa kustannustuen enimmäismäärään ei sovelleta EU:n valtiontukisäännösten 800 000 euron yrityskohtaista ylärajaa toisin kuin Suomessa. Tämä syrjii isoja ja paljon työllistäviä yrityksiä. Esimerkiksi Scandic Hotels on saanut Ruotsissa koronatukea viime keväältä ja kesältä 14,9 miljardia euroa. Suomessa Scandic Hotels Oy on saanut 800 000 euroa eikä saa enempää, vaikka kriisi jatkuisi pidempään.

MaRa toteaa yhteenvetona, että

- **matkailualan yritykset ja niiden työntekijät ovat kriittisessä taloudellisessa tilanteessa.**
- **talouden ahdinko alkaa näkyä alan yrittäjien ja työntekijöiden henkisen kestäkyvyn heikentymisenä.**
- **Suomeen ulkomailta suuntautuvalle terveysturvalliselle matkailulle on jossakin määrin kysyntää, mutta tiukat matkustus- ja kokoontumisrajoitukset estävät matkailun.**
- **matkustusrajoituksia tulee muuttaa nopeasti niin, että lähtömaassa otettu tuore negatiivinen koronatesti oikeuttaa matkustamaan Suomeen myös vapaa-ajanmatkalla ilman karanteenia.**
- **myös Finnairin tulevaisuuden kannalta on välttämätöntä, että Finnair voi lentää kilpailukykyisesti eurooppalaisiin kilpailijoihinsa verrattuna.**
- **matkailu- ja ravintola-alan kannalta on välttämätöntä, että julkinen valta ei estä tai rajoita yritysten liiketoimintaa, vaan yrityksillä on mahdollisuus tarjota palveluja terveysturvallisesti mahdollisimman vapaasti.**
- **moni matkailuyritys ajautuu talven ja kevään myötä konkurssiin tai lopettaa muuten toimintansa, mikä näkyy kasvavana (nuoriso)työttömyytenä.**

Matkailun edistäminen vuoden 2021 talousarviossa

Kun koronavirukseen on keksitty rokote ja sitä on saatu jaettua maailmanlaajuisesti riittävän kattavasti, alkaa matkailun valtavan kysynnän aika. Maailman matkailumarkkinat jaetaan osittain uudelleen. Kaikki maailman maat haluavat matkailijoita. Ne panostavat valtavia summia matkailumarkkinointiin ulkomailla. Suomen tulee olla tässä kilpailussa mukana. Suomal-

la on valtit käsissään, kun vain saamme markkinoitua Suomea riittävästi matkailumaana.

Ulkomaalaiset asiakkaat etsivät matkakohteita, joissa on väljyyttä, puhtautta ja jotka he kokevat turvalliseksi. Suomen on iskettävä voimakkaasti tähän saumaan. Suomalaiset matkailuyritykset ovat taloudellisesti kriisin päätyessä niin heikossa taloudellisessa tilassa, että varoja tehokkaaseen markkinointiin ei juurikaan ole.

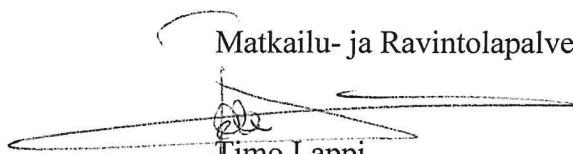
Myös Suomen valtion kannalta on välttämätöntä, että matkailu Suomeen lähtee nopeasti käyntiin ja yritykset voivat kutsua lomautettuja työntekijöitä takaisin töihin. Tämä vähentää työttömyyden hoidosta aiheutuvia kustannuksia. Valtion kannalta on tärkeää, että toimiala pystyy taas maksamaan veroja valtiolle ja muille julkisyhteisöille. Yksin majoitus- ja ravintola-alan verojalanjälki on normaaliaikana 2,6 miljardia euroa vuodessa. Pelkästään tältä vuodelta valtio menettää verotuloja matkailu- ja ravintola-alalta noin miljardi euroa ja työttömyyden hoidosta aiheutuu noin 0,4–0,5 miljardin euron lisämenot.

Visit Finlandille osoitettavien määrärahojen pysyvä ja tilapäinen korotus ovat Suomen valtiolle erinomainen sijoitus. Kun Suomeen ulkomailta suuntautuva matkailu elpyy, valtio saa sijoittamansa varat moninkertaisena takaisin. Määrärahat tulee antaa vapaasti Visit Finlandin käyttöön markkinointitarkoituksiin. Niitä ei siis tule sitoa hankkeisiin ja projekteihin. Visit Finlandilla on paras asiantuntemus siitä, miten varat kannattaa käyttää, jotta ne hyödyttävät mahdollisimman tehokkaasti matkailualan yrityksiä ja niiden työntekijöitä.

MaRa esittää, että

- **Visit Finlandille vuosittain osoitettava määräraha korotetaan pysyvästi 20 miljoonaan euroon.**
- **Visit Finlandille osoitetaan ylimääräinen 15 miljoonan euron määräraha markkinointiin vuodelle 2021. Jos matkailu alkaa elpyä vasta vuoden jälkimmäisellä puoliskolla, määrärahaa voidaan käyttää myös vuonna 2022.**

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi
toimitusjohtaja